

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

20/3 12
BB

Se vedlagte adresseliste

Deres ref

Vår ref
08/00087-32

Dato
19 MAR 2012

Utføring av tiltak i Rylandsvassdraget i Meland kommune - omgjøring av konsesjonsvilkår

1. Bakgrunn

Rylandsvåg Drift AS (senere Salar Smolt AS og Salar Bruk AS, nå Alsaker Fjordbruk AS) fikk den 7. september 2001 konsesjon til blant annet å ta ut vann fra Rylandsvassdraget i Meland kommune til bruk i et smoltanlegg. Det ble satt som forutsetning i kommentarene til vilkårene i konsesjonen at "[l]eidninga skal sprengjast/gravast ned i elveløpet slik at ho ikkje vert synleg".

Rylandsvassdraget ble senere (2005) inntatt i Verneplan for vassdrag.

Midtre Holsnøy Grunneigarlag (MHG) klaget på at utførelsen av tiltaket ikke var i samsvar med konsesjonen. Saken ble oversendt departementet i NVEs brev av 7. desember 2007.

Departementet kom i brev av 15. august 2008 til at konsesjonsvilkårene i utgangspunktet måtte forstås slik at det var en forutsetning i konsesjonen at røret ikke skulle være synlig, men ba NVE om å følge opp saken og å finne en løsning innenfor konsesjonen.

NVE har i flere brev til departementet gjort rede for bakgrunnen for konsesjonen og mente tiltaket var i tråd med konsesjonsvilkårene. Departementet skrev i brev av 19. januar 2010 at allmennhetens interesser ble best ivaretatt gjennom de gjennomførte tiltak. Departementet mente forutsetningen om at røret ikke skulle være synlig, var oppfylt i tilstrekkelig grad ved at røret var senket ned under vannoverflaten.

Sivilombudsmannen skrev i brev av 17. februar 2011 til departementet at det var begrunnet tvil om forhold av betydning i saken, og ba departementet vurdere saken på nytt.

Departementet kom i brev av 8. september 2011 etter en ny vurdering av saken at tiltaket ikke var i tråd med forutsetningene for konsesjonen. Departementet varslet samtidig om at det ville bli vurdert om det var grunnlag for omgjøring av forutsetningene for konsesjonen, jf. vannressursloven § 28.

Advokatfirmaet Vogt og Wiig har uttalt seg på vegne av Alsaker Fjordbruk AS (Alsaker Fjordbruk) i brev av 14. oktober 2011, og Midtre Holsnøy Grunneigarlag og Meland kommune har uttalt seg i brev av henholdsvis 13. oktober 2011 og 21. oktober 2011. MHG har kommet med merknader til uttalelsen fra Meland kommune i brev av 25. oktober 2011.

2. Innkomne uttalelser

Uttalelse fra Advokatfirmaet Vogt og Wiig på vegne av Alsaker Fjordbruk

Alsaker Fjordbruk viser til at selv om det er selve endringen av konsesjonsvilkåret og konsekvensene av denne som er utgangspunktet for vurderingen som skal foretas, er det på det rene at spørsmålet om omgjøring skal foretas etter en bred helhetsvurdering. I den brede helhetsvurderingen må det tas hensyn til vassdragets tilstand før konsesjonssøknaden ble sendt inn sammenholdt med situasjonen etter at tiltakene ble gjennomført.

Det pekes på at en tildekking vil nødvendiggjøre delvis utfylling i kanalen og ødelegge store deler av formålet med opprensningen som konsesjonæren ble pålagt å utføre. Alternativet er å senke ledningen ytterligere for å gjøre den komplett usynlig, men dette vil etter Alsaker Fjordbruks mening være et meget omfattende og kostbart tiltak.

Alsaker Fjordbruk mener det er vanskelig å anslå kostnadene ved et slikt tiltak, men anslår at kostnadene vil være minst i størrelsesorden 5 millioner kroner som var kostnadene knyttet til inntaksledningen og etableringen av denne. I tillegg vil det kunne bli store kostnader knyttet til å få den nedlagte ledningen opp, og risiko for skader på denne. Alsaker Fjordbruk viser til at kostnadene for denne typen arbeid har økt, og at dette må sees i lys av den marginale nytteverdien et slikt tiltak vil ha for omgivelsene.

En nedgraving vil dessuten vanskeliggjøre vedlikehold og eventuelle nødvendige reparasjonsarbeider. Settefiskanlegget må også stenges i anleggsperioden. Alsaker Fjordbruk antar at dette medfører at anlegget stenges i en sesong noe som tilsvarer en tapt omsetning på rundt 50 millioner kroner. Alsaker Fjordbruk peker også på negative konsekvenser for kunder, ansatte og omdømme.

Alsaker Fjordbruk mener det må tas hensyn til hvorvidt de som har stått bak innsigelsene mot det utførte tiltaket er representative for de ulike interessene i området. Etter Alsaker Fjordbruks oppfatning er grunneiere og andre brukere av vassdraget godt fornøyd med de utførte tiltakene, også slik ledningen ligger nå.

Alsaker Fjordbruk mener det bør legges vesentlig vekt på den faglige vurderingen som er gjort av NVE, som mener ledningen er akseptabelt utført og at det vil være urimelig å pålegge konsesjonæren ytterligere tiltak.

Uttalelse fra Midtre Holsnøy Grunneigarlag (MHG)

MHG mener vannressursloven § 28 ikke er egnet i denne saken, og at det heller bør pålegges retting. MHG peker på at det aldri har vært noen usikkerhet om hvordan røret skulle legges. MHG viser til at et av hovedformålene med tiltaket var å renske opp elven for å forebygge flom i vassdraget. Etter MHGs oppfatning har dette gitt gode resultater, men MHG mener det er viktig å huske på kravet om at ledningen skal være skjult under elvebunnen. MHG viser til at Meland kommunes komité for kommunalteknikk – Miljø og Landbruk (KKML) mente at røret var godt synlig og både skjemmende og til hinder for aktiviteter som fiske. Dette ble senere vedtatt i kommunestyret mot en stemme.

MHG mener en omgjøring av konsesjonsvilkåret vil opprettholde ulempene for allmennheten, og at dette vil være i strid med vannressursloven § 26. Det pekes på at dersom det er tvil om dette, må departementet kreve utredning av forholdene etter § 23. MHG mener videre at en endring av forutsetningene vil legalisere brudd med konsesjonsvilkårene. Det vises i den forbindelse til NVEs "Styrende dokumenter for tilsyn og reaksjoner" av mars 2009 s. 74 avsnitt 7.

MHG peker på at vannressursloven § 28 må tolkes slik at adgangen til å omgjøre er begrenset til å gjelde vilkårene og ikke selve konsesjonen. MHG viser til at kravet om at røret ikke skal være synlig er omtalt flere steder enn i vilkårene, og at det var en allmenn oppfatning ettersom dette var presisert av konsesjonæren på informasjonsmøter og fremgår av flere brev og av arbeidstegninger.

MHG mener forutsetningene i vannressursloven § 28 ikke foreligger fordi en omgjøring ikke er til det beste for allmennheten eller private interesser. MHG mener krav om retting er det beste for allmenne og private interesser. MHG viser også til Rylands-vassdraget er med i verneplanen for vassdrag.

Uttalelse fra Meland kommune

Ifølge administrasjonens fremlegg som ble vedtatt av kommunestyret fremgår det at kommunen mener ledningen er lagt under vann i tilstrekkelig grad, og allmennhetens interesser er tilstrekkelig ivaretatt. Kanalen er rensket og delvis utvidet slik at det har

vært mulig å senke ledningen mer enn man opprinnelig så for seg, faren for flomskader er redusert og vannstanden i Rylandsvatnet er ikke permanent senket.

Kommunen mener intensjonene som lå til grunn for konsesjonsvilkårene er oppfylt, men med andre metoder da det ikke har vært nødvendig med omfattende sprengnings- eller gravearbeid. Kommunen ser ikke at allmennheten er tjent med at det blir satt i gang nye utsprengningsarbeider i vassdraget. Kommunen peker på at man kan ha ulike meninger om ledningen er skjemmende eller ikke siden den fremdeles er synlig under vann, men etter kommunens oppfatning er arbeidet og kostnadene med en eventuell nedgraving/sprenging ikke i samsvar med gevinsten.

Merknad fra Midtre Holsnøy Grunneigarlag (MHG) til uttalelsen fra Meland kommune

MHG mener det er flere mangler ved kommunens uttalelse. MHG viser blant annet til at kommunens uttalelse om at ledningen har kunnet blitt senket mer enn en så for seg er tatt ut av løse lufta. MHG mener videre at kommunestyrevedtaket ikke er i tråd med kommunens sitt syn i tidligere kommunestyrevedtak.

3. Departementets vurdering

Etter vannressursloven § 28 kan departementet i særlige tilfelle oppheve eller endre vilkår eller sette nye vilkår av hensyn til allmenne eller private interesser. Det skal tas hensyn til det tap som en endring vil påføre konsesjonshaveren og de fordeler og ulemper som endringen for øvrig vil medføre.

Det fremgår av forarbeidene til vannressursloven (Ot.prp. nr. 39 (1998-1999) s. 346) at omgjøring av hensyn til "private interesser" også omfatter omgjøring til fordel for konsesjonæren.

Spørsmålet i denne saken er om det er grunnlag for å omgjøre vilkåret om at ledningen skal sprenges/graves ned i elveløpet slik at det ikke blir synlig. Det er lagt til grunn av NVE at en tildekking/overfylling av ledningen vil kunne resultere i økt flomfare. NVE fremhevet i brev av 17. mars 2009 til departementet at redusert flomrisiko i Rylandsvassdraget har vært et viktig tema i saken, og har vært en del av målet om å få til en løsning der flere hensyn kunne ivaretas best mulig. NVE mener anleggsarbeid i form av nedsprenging og utgraving av masser vil være et urimelig kostbart og svært omfattende arbeid.

Departementet legger til grunn at det av hensyn til flomrisikoen ikke er aktuelt å dekke til røret. Det gjenstående alternativet er derfor å sprengre eller grave ut masser. Alsaker Fjordbruk anslår at dette vil medføre en kostnad på minst 5 millioner kroner i anleggsarbeid. I tillegg antar Alsaker Fjordbruk at smoltanlegget må stenges i en sesong noe som tilsvarer tapt omsetning på rundt 50 millioner kroner. Et krav om retting vil også kreve en ny anleggsperiode med de ulemper det vil medføre for allmennheten.

Departementet legger til grunn at tilstanden i vassdraget er langt bedre nå enn før tiltaket ble gjennomført. Etter departementets oppfatning er allmennhetens interesser tilstrekkelig ivaretatt ved at ledningen er senket under vannoverflaten. Departementet konstaterer at Meland kommune er enig i denne vurderingen.

MHG har vist til NVEs "Styrende dokumenter for tilsyn og reaksjoner". I NVEs "Styrende dokumenter for tilsyn og reaksjoner" versjon 3 av mars 2010 fremgår det på side 76:

"Når vassdragsmyndigheten vurderer om det skal gis konsesjon etter § 8 eller foretas omgjøring etter § 28 i stedet for å pålegges retting, må vurderingen som utgangspunkt skje uten å ta hensyn til de merkostnader det vil medføre at et igangsatt tiltak må stoppes eller rettes. For å fremme respekten for loven bør det ved vurderingen heller tale til ugunst for tiltakshaver at vedkommende har gått i gang uten nødvendig rettslig grunnlag. Tiltakshavers subjektive forhold og profesjonelle bakgrunn bør likevel ha en viss betydning for vurderingen, slik at man unngår å ramme tilfeldige og unnskyldelige overtredelser hvor håndheving av loven heller bør skje ved god informasjon fra vassdragsmyndighetens side."

Departementet er enig i at det ikke skal være en generell adgang til å utføre tiltak uten rettslig grunnlag og etterpå få omgjort konsesjonsvilkår fordi det er kostbart å bringe tiltaket i tråd med konsesjonen. Etter departementets oppfatning er ikke dette tilfellet i denne saken.

Som departementet skrev i brev av 19. januar 2010 fremgår det av post 1 i konsesjonsvilkårene at en eventuell opprensning i området fra utløpet av Rylandsvatnet til overløpsterskelen skulle fastsettes på bakgrunn av en hydraulisk modellering av vassdraget. Det er fjernet store mengder mudder og løsmasser i forbindelse med etablering av vannledningen i tillegg til at det ble sprengt fjell.

Formålene med tiltaket er etter departementets syn ivaretatt, og utføringen av tiltaket har skjedd på en måte som NVE ved flere anledninger har vurdert som akseptabel. Både NVE og departementet har gjennom flere vurderinger, på bakgrunn av henvendelser fra MHG og Sivilombudsmannen, konkludert med at ledningen er anlagt slik forutsatt i konsesjonsbehandlingen. At Alsaker Fjordbruk har innrettet seg etter vassdragsmyndighetens vurdering av de konsesjonsrettslige premisser kan på ingen måte anses klanderverdig.

Når den tidligere tilstanden i vassdraget, de gjennomførte tiltakene og formålet med tiltaket tas i betraktning, er det etter departementets oppfatning ikke grunn til å pålegge Alsaker Fjordbruk å sprengte eller grave ned ledningen slik at den ikke blir synlig overhodet. Departementet viser til at tilstanden i vassdraget er forbedret, og at kostnadene ved ytterligere tiltak ikke står i forhold til de fordeler som oppnås. Departementet har på denne bakgrunn kommet til at det foreligger "særlige grunner", jf. vannressursloven § 28, og at konsesjonsvilkåret bør endres.

4. Konklusjon

I medhold av vannressursloven § 28 endres vilkåret om at "Leidninga skal sprengjast/gravast ned i elveløpet slik at ho ikkje vert synleg" til "Leidninga skal leggjast ned i elveløpet slik at den ligg under vasspegelen på heile strekninga."

Departementets vedtak kan påklages til Kongen, jf. forvaltningsloven § 28 første ledd. En eventuell klage må fremsettes for Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningsloven § 29. Om klagens form og innhold vises det til forvaltningsloven § 32.

Med hilsen

Per Håkon Høisveen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Harald Sölli
avdelingsdirektør

Kopi:

Norges vassdrags- og energidirektorat
Fylkesmannen i Hordaland
Sivilombudsmannen

Adresseliste

Advokatfirmaet Vogt & Wiig AS v/adv. Knut Hvidsten; Christies gate 3A, Postboks 1213 Sentrum; 5811 Bergen;

Meland kommune; Postboks 79; 5906 Frekhaug;

Vasslaget av 1974 for Rylandsvassdraget v/Lars Skintveit; 5917 Rosseland;

Midtre Holsnøy Grunneigarlag v/Bjarte Skintveit; Steinberget; 5917 Rosseland;

Alsaker Fjordbruk AS; Alsaker Brygge; 5694 Onarheim;